

Poradnik

w zakresie przyznawania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego

Opracowany przez MRiPS (DES) na podstawie materiałów przygotowanych przez Zespół w składzie:
Anna Górak, dr Karolina Jarosz, Dariusz Kurcman

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Kto może ubiegać się o status Przedsiębiorstwa Społecznego?	3
3. Jakie kryteria należy spełnić, aby stać się Przedsiębiorstwem Społecznym?	5
A) PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ LUB ODPLATNEJ.....	5
B) BRAK KONTROLI ZE STRONY JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	6
C) PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE REINTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM LUB REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH.	7
D) ZATRUDNIENIE MINIMUM 3 PRACOWNIKÓW.	8
E) CO NAJMNIEJ 30% OSÓB ZATRUDNIONYCH TO OSOBY ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM.	9
F) POSIADANIE ORGANU KONSULTACYJNO-DORADCZEGO.	11
G) OGRANICZENIA W ZAKRESIE DZIAŁAŃ PROWADZONYCH PRZEZ PODMIOT.	12
H) ZASADY PRZEZNACZANIA ZYSKU/NADWYŻKI BILANSOWEJ.	13
4. Dodatkowe obowiązki.....	14
A) OBOWIĄZEK INFORMOWANIA OSÓB ZATRUDNIANYCH O MOŻLIWOŚCI UTRATY PRAWA DO SPECJALNEGO ZASIŁKU OPIEKUŃCZEGO.....	14
B) WYMÓG TWORZENIA INDYWIDUALNYCH PLANÓW REINTEGRACJI DLA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYCH.....	15
5. Procedura nadawania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego	16
6. Obowiązki sprawozdawcze spoczywające na Przedsiębiorstwach Społecznych.	17
7. Korzyści z posiadania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego.	18
A) DOFINANSOWANIE SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE, RENTOWE I CHOROBOWE OD WYNAGRODZEŃ PRACOWNIKÓW ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM.....	18
B) DOFINANSOWANIE NA UTWORZENIE STANOWISKA PRACY ORAZ FINANSOWANIE KOSZTÓW WYNAGRODZENIA.....	18
C) DOFINANSOWANIE DO OPROCENTOWANIA KREDYTÓW.	19
D) ZWROT KOSZTÓW PONIESIONYCH NA DODATKOWE KOSZTY PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZWIĄZANE Z ZATRUDNIENIEM OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.	19
E) OBNIŻENIE WPŁAT NA PFRON DLA PODMIOTÓW KUPUJĄCYCH PRODUKTY LUB USŁUGI OD PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH.....	19
F) MOŻLIWOŚĆ OGRANICZENIA ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO WYŁĄCZNIE DO PRZEDSIĘBIORSTW SPOŁECZNYCH.	20
G) ZWOLNIENIE PODATKOWE DOCHODÓW PRZEZNACZONYCH NA CELE ZWIĄZANE Z REINTEGRACJĄ SPOŁECZNĄ I ZAWODOWĄ PRACOWNIKÓW.	20

1. Wprowadzenie

Pojęcie Przedsiębiorstwa Społecznego zostało wprowadzone do porządku prawnego w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 roku o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 1812, z późn. zm.).

Przepisy ustawy są wynikiem doświadczeń zbieranych w ramach systemu wsparcia ekonomii społecznej realizowanego z wykorzystaniem środków unijnych w perspektywie finansowej 2014 – 2020.

Pomimo braku przepisów prawnych przyjętych na poziomie ustawy, od 2016 roku podmioty ekonomii społecznej mogły uzyskiwać status Przedsiębiorstw Społecznych. Był on nadawany przez akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, które działały na podstawie *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020* oraz zapisów umów o dofinansowanie projektów. Pozytywnie zweryfikowane podmioty ekonomii społecznej, którym został nadany status Przedsiębiorstwa Społecznego, były wpisywane do bazy prowadzonej przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego wymaga wydania przez wojewodę decyzji administracyjnej. W związku z tym podmioty, które na potrzeby realizacji projektów współfinansowanych z EFS oznaczono jako przedsiębiorstwa społeczne nie nabywają automatycznie tego statusu w rozumieniu ustawy. Z formalnego punktu widzenia uzyskanie statusu na gruncie projektowym nie ma wpływu na postępowanie prowadzone przez wojewodę. W praktyce warunki uzyskania statusu określone w ustawie zostały sformułowane w taki sposób, aby podmioty, które uzyskały taki status na gruncie projektowym, nie miały problemu z ich spełnieniem. Co ważne decydującą rolę odgrywa w tym wypadku inicjatywa podmiotu, który chcąc uzyskać status na gruncie ustawy, zobowiązany jest do złożenia wniosku.

Należy podkreślić, że wszystkie informacje zawarte w niniejszym opracowaniu odnoszą się wyłącznie do Przedsiębiorstw Społecznych, które uzyskują ten status na podstawie ustawy o ekonomii społecznej. Tylko takie podmioty będą również mogły korzystać z uprawnień, jakie wprowadza dla nich ustawa.

2. Kto może ubiegać się o status Przedsiębiorstwa Społecznego?

Zasady ubiegania się o status Przedsiębiorstwa Społecznego reguluje dział II ustawy o ekonomii społecznej. W art. 3 ustawy wskazane są ogólne warunki, pod którymi podmiot może ubiegać się o ten status. W art. 4 – 9 określone są wymogi, jakie podmiot musi spełnić, aby mógł mu zostać nadany status Przedsiębiorstwa Społecznego. Wymogi te zostały szczegółowo przeanalizowane i opisane w punkcie 3 niniejszego poradnika.

Status Przedsiębiorstwa Społecznego może uzyskać (zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy):

- podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 ust 5 lit a oraz d-f ustawy, albo,
- jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej.

Jako podmiot ekonomii społecznej, który może uzyskać status Przedsiębiorstwa Społecznego, należy rozumieć:

- spółdzielnię socjalną,
- spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych,
- spółdzielnię pracy,
- spółdzielnię produkcji rolnej,
- organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyłączeniem: partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskie fundacje polityczne,
- podmiot, o którym mowa w art. 3 ust 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (zdefiniowane poniżej).

W przypadku spółdzielni socjalnych kwestia weryfikacji tego kryterium jest całkowicie jednoznaczna. Spółdzielnia socjalna to podmiot działający na podstawie ustawy o spółdzielniach socjalnych, który jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Odpis z KRS jednoznacznie wskazuje na formę prawną takiego podmiotu, co w tym przypadku przesądza o spełnieniu powyższej przesłanki.

W przypadku organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zapis ustawy nie wskazuje wprost formy prawnej organizacji pozarządowej. Określa on jedynie, że organizacją pozarządową jest osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, pod warunkiem, że nie działa ona dla zysku i nie jest jednostką sektora finansów publicznych, przedsiębiorstwem, instytucją badawczą, ani bankiem lub spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną. Czytając ten zapis razem z wyłączeniem wskazanym w ustawie o ekonomii społecznej, należy przyjąć, że organizacją pozarządową będą tutaj: stowarzyszenia, fundacje, związki stowarzyszeń, ale też Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) czy Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). W przypadku podmiotów zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, weryfikacja tego warunku możliwa jest na podstawie odpisu z KRS. W przypadku jeśli wniosek składa Koło Gospodyń Wiejskich zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), status podmiotu można potwierdzić poprzez weryfikację wpisu do rejestru ARiMR.

Pod pojęciem podmiotu, o którym mowa w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, rozumie się tzw. „kościelne osoby prawne” – mówi o tym art. 3 ust 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dokładna definicja tego podmiotu została zawarta w ramce. W art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wymienione są spółki akcyjne, spółki z o.o. i kluby sportowe działające w formie spółek, o ile nie działają one w celu osiągnięcia zysku, nie przeznaczają zysku do podziału pomiędzy swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych. Są to tzw. spółki non-for-profit. W przypadku tych podmiotów weryfikacja formy prawnej odbywa się

Kościelna osoba prawna to osoba prawna lub jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Jej cele statutowe muszą obejmować prowadzenie działalności pożytku publicznego.

poprzez odpis z Krajowego Rejestru Sądowego (potwierdzenie formy prawnej) oraz sprawdzenie umowy spółki, która musi zawierać zapisy odnoszące się do niedziałania dla zysku, zasad dystrybucji zysku oraz przeznaczenia dochodu.

Oprócz podmiotów ekonomii społecznej o status Przedsiębiorstwa Społecznego może wystąpić również jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust 3 ustawy o ekonomii społecznej, jest to podmiot, który utworzył i prowadzi podmiot reintegracyjny: warsztat terapii zajęciowej (WTZ), zakład aktywności zawodowej (ZAZ), centrum integracji społecznej (CIS) lub klub integracji społecznej (KIS). Podmiot reintegracyjny nie może samodzielnie uzyskać statusu Przedsiębiorstwa Społecznego, wniosek musi być złożony przez podmiot prowadzący WTZ, ZAZ, CIS lub KIS.

3. Jakie kryteria należy spełnić, aby stać się Przedsiębiorstwem Społecznym?

Kryteria, jakie musi spełnić podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego, zostały opisane w ustawie o ekonomii społecznej w art. od 3 do 9. Są to następujące kryteria:

a) Prowadzenie działalności gospodarczej lub odpłatnej

Podstawa prawna: Art. 3 ust 1 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego musi prowadzić co najmniej jedną z trzech typów działalności: <ul style="list-style-type: none"> • działalność odpłatną pożytku publicznego, • działalność gospodarczą, • inną działalność o charakterze odpłatnym.
Sposób weryfikacji:	W przypadku, jeśli podmiot prowadzi działalność gospodarczą – odpis aktualny z KRS wskazujący na wpisanie podmiotu do rejestru przedsiębiorców. W przypadku, jeśli podmiot prowadzi działalność odpłatną pożytku publicznego lub inną działalność o charakterze odpłatnym, weryfikacja kryterium następuje na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> • statutu lub umowy równoważnej, lub • uchwały potwierdzającej fakt prowadzenia działalności odpłatnej pożytku publicznego przez PES, lub • ostatniego zatwierdzonego sprawozdania finansowego.

Analiza kryterium:

Kryterium weryfikacji statusu jest spełnione jeżeli podmiot wpisuje się w co najmniej jeden z powyższych punktów.

Działalność gospodarcza to działalność o charakterze zarobkowym, prowadzona przez ten podmiot. Aby podmiot ekonomii społecznej ją prowadził, musi być zarejestrowany w rejestrze KRS przedsiębiorców, co można zweryfikować poprzez odpis z KRS. Jeśli odpis z KRS zawiera wskazanie, że

podmiot jest wpisany do rejestru przedsiębiorców (albo jest to odpis z tego rejestru), kryterium należy uznać za spełnione.

Fakt prowadzenia działalności odpłatnej pożytku publicznego podmiot ekonomii społecznej może potwierdzić poprzez odpowiedni zapis w: statucie lub innym dokumencie rejestrowym, zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym lub poprzez inny dokument wewnętrzny, np. uchwałę odpowiedniego organu.

Inna działalność o charakterze odpłatnym, została wskazana w art. 2 pkt. ustawy o ekonomii społecznej, to działalność oświatowa (definiowana zgodnie z art. 170 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe), działalność kulturalna (w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej), polegająca na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury lub działalność zarobkową kół gospodyń wiejskich (o której mowa w art. 22 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich). W tym przypadku nie da się ustalić jednego sposobu weryfikacji spełnienia kryterium. Podmiot wnioskujący o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego powinien wskazać, jaką działalność prowadzi i przedstawić dokument, który to potwierdza (potwierdzenie rejestracji takiej działalności, statut, uchwałę, sprawozdanie merytoryczne, sprawozdanie finansowe itp.).

Przepisy ustawy o ekonomii społecznej nie wskazują, jak duży musi być zakres działalności wymienionej w art. 3 ust 1 ustawy. Nie ma również obowiązku, aby miejsca pracy tworzone przez ten podmiot czy np. realizowane przez niego usługi społeczne dotyczyły tej właśnie działalności. Ponieważ trzy możliwości wymienione w ustawie mają charakter rozłączny, pozytywna weryfikacja jednej z trzech możliwości sprawia, że weryfikacja pozostałych dwóch typów działalności staje się bezcelowa. W praktyce sugerowane jest, aby najpierw zweryfikować prowadzenie działalności gospodarczej przez wnioskodawcę (co potwierdza odpis z KRS i jest najprostsze do weryfikacji). Dopiero jeśli podmiot składający wniosek nie prowadzi działalności gospodarczej, należy zweryfikować prowadzenie działalności odpłatnej pożytku publicznego lub innej działalności odpłatnej.

b) Brak kontroli ze strony jednostki samorządu terytorialnego

Podstawa prawna: Art. 3 ust 2 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Status Przedsiębiorstwa Społecznego może być przyznany wyłącznie, jeśli Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa lub samorządowa osoba prawna nie posiadają nad tym podmiotem kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.
Sposób weryfikacji:	Kryterium należy weryfikować dwuetapowo. Na pierwszym etapie należy zweryfikować formę prawną wnioskodawcy. Jeśli jest to stowarzyszenie, spółdzielnia socjalna zakładana przez osoby prawne lub spółdzielnia socjalna, której członkami są wyłącznie osoby fizyczne, należy przyjąć, że kryterium nie ma zastosowania. Podmioty te nie mogą być bowiem kontrolowane przez Skarb Państwa, jednostkę samorządu terytorialnego, państwową lub samorządową osobę prawną. W przypadku innych form prawnych wnioskodawcy (np. fundacja, spółka, spółdzielnia zrzeszająca osoby fizyczne i prawne) należy zweryfikować, czy kryterium jest spełnione.

Analiza kryterium:

Zapis ustawy należy analizować z uwzględnieniem formy prawnej podmiotu ekonomii społecznej, który składa wniosek o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego:

- W przypadku spółdzielni socjalnych, założonych przez organizacje pozarządowe lub jednostki samorządu terytorialnego (tzw. spółdzielnie socjalne osób prawnych), wymóg określony w art. 3 ust. 2 ustawy o ekonomii społecznej nie ma zastosowania, na co wprost wskazuje zapis ustawy. Jeśli wniosek o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego składa spółdzielnia socjalna, której założycielem są organizacje pozarządowe albo jednostki samorządu terytorialnego, kryterium określone w art. 3 ust 2 ustawy w ogóle nie podlega weryfikacji.
- W przypadku jeśli spółdzielnia socjalna była powoływana przez osoby fizyczne, ale na dzień weryfikacji jej członkiem jest między innymi jednostka samorządu terytorialnego (sytuacja taka jest dość rzadko spotykana, ale możliwa na podstawie art. 5 ust 7 ustawy o spółdzielniach socjalnych), nie można zastosować wyłączenia przewidzianego dla spółdzielni socjalnych zakładanych przez osoby prawne. Należy mieć na uwadze, art. 36 § 2 ustawy – Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym każdy członek spółdzielni ma jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów, zatem kryterium braku kontroli przez ze strony jednostki samorządu terytorialnego jest spełniona.

c) Prowadzenie działalności w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizacji usług społecznych

Podstawa prawna: Art. 4 ust 1 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Przedsiębiorstwo Społeczne musi prowadzić działania mające na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizować usługi społeczne.
Sposób weryfikacji:	Na podstawie zapisów statutu lub umowy Przy weryfikacji należy zwrócić uwagę, że zapisy statutu lub umowy mogą nie mówić wprost o usługach społecznych lub o reintegracji społecznej i zawodowej. W związku z tym należy zweryfikować, czy działalność podmiotu faktycznie wpisuje się w którąś z wymienionych przesłanek. W przypadku wątpliwości w zakresie działalności prowadzonej przez podmiot albo nieprecyzyjnych zapisów statutu lub umowy równoważnej, należy skorzystać z informacji zawartych we wniosku o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego. Można też zwrócić się do wnioskodawcy z prośbą o przedstawienie dodatkowych wyjaśnień.

Analiza kryterium:

Przedsiębiorstwo Społeczne może spełnić kryterium określone w art. 4 ust 1 ustawy o ekonomii społecznej na dwa sposoby. Pierwszy sposób to prowadzenie działań w celu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Drugi sposób to realizacja usług społecznych.

Definicja reintegracji społecznej i zawodowej została określona w art. 2 pkt 7 i 8 ustawy o ekonomii społecznej. Reintegracja społeczna to działania mające na celu odbudowywanie lub nabycie i podtrzymywanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu. Reintegracja zawodowa to działania, które służą zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności w celu odbudowania lub uzyskania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy i awansu zawodowego. Podmiot, który chce spełnić to kryterium powinien posiadać zapis w statucie odnoszący się do reintegracji społecznej i zawodowej. Może to być uregulowane na poziomie celów podmiotu lub konkretnych realizowanych działań. Kryterium określone w ustawie nie precyzuje, do kogo mają być kierowane działania w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej co oznacza, że mogą one być skierowane zarówno do ogółu społeczeństwa, do konkretnych grup społecznych lub wyłącznie do pracowników podmiotu. Nie ma również wymogu, aby była to główna lub jedna z kluczowych działalności podmiotu. Kryterium może być spełnione zarówno poprzez działania własne podmiotu ubiegającego się o status Przedsiębiorstwa Społecznego, jak i poprzez działania podmiotu prowadzącego podmiot reintegracyjny (CIS, KIS, ZAZ lub WTZ).

Definicja usług społecznych została określona w art. 2 ust 9 ustawy o ekonomii społecznej i odnosi się do katalogu usług społecznych określonych w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Lista usług społecznych, które może realizować podmiot, aby potwierdzić spełnienie kryterium Przedsiębiorstwa Społecznego jest dość szeroka i obejmuje: politykę prorodzinną, wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej, pomoc społeczną, promocję i ochronę zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukację publiczną, przeciwdziałanie bezrobociu, kulturę, kulturę fizyczną i turystykę, pobudzanie aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwo, ochronę środowiska oraz reintegrację zawodową i społeczną. Podmiot może potwierdzić spełnienie kryterium poprzez zapisy w statucie lub umowie spółki odnoszące się do jednego lub wielu obszarów usług społecznych. Może też wykazać konkretne działania, które prowadzi, a które wpisują się w obszar usług społecznych. Przy weryfikacji należy pamiętać, że podmiot nie musi prowadzić działań we wszystkich obszarach usług społecznych wymienionych ustawą. Realizacja działań nawet w jednym obszarze usług społecznych powoduje spełnienie kryterium.

Szeroka definicja usług społecznych przyjęta w ustawie o ekonomii społecznej sprawi, że wiele podmiotów ubiegających się o status Przedsiębiorstwa Społecznego będzie spełniać obie przesłanki określone w kryterium. Decydująca o ścieżce weryfikacji powinna być w tym wypadku deklaracja podmiotu wnioskującego o status przedsiębiorstwa społecznego, dotyczące celu jego funkcjonowania. W przypadku, w którym wnioskodawca deklaruje, że jako przedsiębiorstwo społeczne działać będzie w celu reintegracyjnym konieczne jest zweryfikowanie możliwości podjęcia takiej aktywności w statucie lub innych dokumentach o tym charakterze. Jedynie wskazanie obu określonych w ustawie celów działalności przedsiębiorstwa społecznego zobowiązuje wojewodę do weryfikacji, czy faktycznie wnioskodawca może prowadzić działalność w takim obszarze.

d) **Zatrudnienie minimum 3 pracowników**

Podstawa prawna: Art. 5 ust 1 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego musi zatrudniać co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę.

	Każda z tych osób musi być zatrudniona w wymiarze czasu pracy minimum 1/2 etatu.
Sposób weryfikacji:	<p>Kryterium należy zweryfikować w oparciu o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaświadczenie z ZUS, lub • imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach ZUS RCA, lub • kserokopie/skan 3 umów o pracę / spółdzielczych umów o pracę. <p>Dokumenty przedstawione do weryfikacji mogą zostać zanonimizowane. Wnioskodawca może usunąć z nich dane osobowe pracowników, np. zostawiając inicjały osób zatrudnionych. Możliwe jest również ukrycie danych dotyczących wysokości wynagrodzeń.</p> <p>W przypadku, jeśli pracownicy zostali zatrudnieni w krótkim czasie przed złożeniem wniosku o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego i z tego powodu nie zostali jeszcze ujęci w ostatnim miesięcznym raporcie ZUS RCA, możliwe jest przedstawienie kopii umów o pracę na potwierdzenie zatrudnienia 3 osób.</p>

Analiza kryterium:

Kryterium odnosi się wyłącznie do liczby osób zatrudnionych w danym podmiocie, bez analizy ich sytuacji na rynku pracy oraz tego, czy są to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Nie ma też znaczenia okres zatrudnienia w tym podmiocie. Kryterium należy uznać za spełnione, jeśli na dzień złożenia wniosku w podmiocie są zatrudnione co najmniej 3 osoby na podstawie umów o pracę lub spółdzielczych umów o pracę i każda z tych osób jest zatrudniona w wymiarze czasu pracy minimum 1/2 etatu. Do weryfikacji kryterium nie są brane pod uwagę osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych, umów o świadczenie usług czy kontraktów menedżerskich. Nie weryfikuje się również osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę lub spółdzielczych umów o pracę w wymiarze czasu pracy niższym niż 1/2 etatu. Do weryfikacji kryterium nie można sumować wielkości etatów różnych pracowników zatrudnionych w tym podmiocie.

Do weryfikacji spełnienia kryterium wystarczające jest potwierdzenie, że podmiot zatrudnia co najmniej 3 pracowników na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę na minimum 1/2 etatu. Nie ma obowiązku zliczania całkowitej liczby osób zatrudnionych. Oznacza to, że podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego nie musi przedstawiać dokumentów potwierdzających łączną liczbę zatrudnionych osób. Wystarczające jest przedstawienie dokumentów, które potwierdzą zatrudnienie 3 pracowników.

e) Co najmniej 30% osób zatrudnionych to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Podstawa prawna: Art. 5 ust 2 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Jeśli podmiot ubiegający się o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego ma na celu reintegrację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i został zweryfikowany pozytywnie jako spełniający przesłankę wskazaną w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy, to minimum 30% ogółu osób zatrudnionych muszą stanowić osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

<p>Sposób weryfikacji:</p>	<p>Na podstawie oświadczenia PES.</p> <p>Kryterium podlega weryfikacji wyłącznie w sytuacji, gdy podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego zadeklaruje we wniosku realizację celu reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>został pozytywnie zweryfikowany jako spełniający kryterium określone w art. 4 ust 1 pkt 1 ustawy. Oznacza to, że jeśli podmiot zadeklarował się jako realizujący usługi społeczne, kryterium weryfikacji wynikające z art. 5 ust 2 ustawy nie ma zastosowania. Na etapie weryfikacji statusu Przedsiębiorstwa Społecznego należy w tym kryterium wybrać odpowiedź „nie dotyczy” i przejść do kolejnych kryteriów.</p> <p>Złożone oświadczenie powinno wskazywać na ogólną liczbę osób zatrudnionych oraz na liczbę osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę, które są zatrudnione w wymiarze czasu co najmniej 1/2 etatu i są zagrożone wykluczeniem społecznym. W oparciu o te informacje należy obliczyć procentowy udział osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ogólnej liczbie osób zatrudnionych. Jeśli wynosi on co najmniej 30% - kryterium należy uznać za spełnione.</p>
-----------------------------------	---

Analiza kryterium:

Kryterium podlega weryfikacji wyłącznie w sytuacji, gdy podmiot ubiegający się o status Przedsiębiorstwa Społecznego zadeklaruje we wniosku realizację celu, o którym mowa w art. 4 ust 1 pkt 1 ustawy. Oznacza to, że jeśli podmiot został zakwalifikowany jako realizujący usługi społeczne, kryterium weryfikacji wynikające z art. 5 ust 2 ustawy nie ma zastosowania. Na etapie weryfikacji statusu Przedsiębiorstwa Społecznego należy w tym kryterium wybrać odpowiedź „nie dotyczy” i przejść do kolejnych kryteriów.

W przypadku, jeśli kryterium to podlega weryfikacji w odniesieniu do badanego podmiotu, proces weryfikacji jest dwuetapowy. Na pierwszym etapie konieczne jest ustalenie całkowitej liczby osób zatrudnianych przez ten podmiot na dzień złożenia wniosku o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego. Do ogółu osób zatrudnionych zalicza się osoby:

- zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę (niezależnie od wielkości etatu),
- zatrudnione na podstawie umowy o pracę nakładczą,
- świadczące pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej,
- prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą niebędące pracodawcami (niezatrudniające innych pracowników) i świadczące na rzecz wnioskodawcy usługi nieprzerwanie przez okres co najmniej 3 miesięcy.

Kolejnym etapem weryfikacji jest sprawdzenie, ile spośród tych osób spełnia łącznie następujące kryteria:

- są to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (definicja jest określona w art. 2 pkt 6 ustawy o ekonomii społecznej),
- są zatrudnione w tym podmiocie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze czasu pracy minimum 1/2 etatu.

Przy weryfikacji tego kryterium należy zwrócić uwagę na następujące kwestie:

- Status osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym należy oceniać według stanu bezpośrednio poprzedzającego zatrudnienie w Przedsiębiorstwie Społecznym. Fakt zatrudnienia oznacza bowiem, że osoba taka traci np. status osoby bezrobotnej czy poszukującej pracy. Ponieważ jednak była bezrobotna z chwilą zatrudnienia, należy nadal traktować ją jako osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, dopóki jest zatrudniona w tym podmiocie. W tym kontekście nie ma znaczenia, od jak dawna osoba ta jest zatrudniona w podmiocie, gdyż ustawa nie wprowadza w tym zakresie żadnych wymogów czasowych. Oznacza to, że jeśli na dzień zatrudnienia w tym podmiocie osoba była zagrożona wykluczeniem społecznym posiadała ten status, należy uznać, że posiada go nadal będąc zatrudnionym w podmiocie ubiegającym się o status Przedsiębiorstwa Społecznego.
- Konkretna osoba może spełniać kilka przesłanek wykluczenia społecznego z listy określonej w ustawie. Oznacza to, że należy zliczyć liczbę osób, które spełniają co najmniej jedną przesłankę wykluczenia społecznego. Nie wolno natomiast liczyć tej wartości jako sumy osób wpisujących się w każdą z przesłanek wykluczenia społecznego, gdyż może to prowadzić do policzenia jednej osoby wielokrotnie, jeśli doświadcza ona wykluczenia wielokrotnego.

f) Posiadanie organu konsultacyjno-doradczego

Podstawa prawna: Art. 7 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Przedsiębiorstwo Społeczne musi posiadać organ konsultacyjno-doradczy złożony z pracowników lub ich przedstawicieli. W zależności od formy prawnej Przedsiębiorstwa Społecznego, organ konsultacyjno-doradczy może przybierać różne formy organizacyjne.
Sposób weryfikacji:	Weryfikacja w oparciu o: <ul style="list-style-type: none"> • statut lub umowę równoważną lub • odpis aktualny z KRS, lub • uchwałę o powołaniu organu konsultacyjno-doradczego.

Analiza kryterium:

W przypadku, jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne działa jako spółdzielnia socjalna utworzona przez osobę prawną, lub gdy liczba członków spółdzielni socjalnej jest niższa niż liczba pracowników niebędących jej członkami, powoływanie organu konsultacyjno-doradczego nie jest w ogóle wymagane. W takich podmiotach wymagane jest bowiem zwoływanie przez ten podmiot spotkania konsultacyjnego, szczegółowo opisanego w art. 7a ustawy o spółdzielniach socjalnych. Wyłączenie to zostało jednoznacznie wskazane w art. 7 ust. 5 ustawy o ekonomii społecznej.

W przypadku jeśli o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego występuje spółka z o.o., spółka akcyjna lub klub sportowy będący spółką, wymagane jest, aby organem konsultacyjno-doradczym była rada nadzorcza lub komisja rewizyjna. Oznacza to, że jeden z tych organów musi składać się pracowników Przedsiębiorstwa Społecznego lub ich przedstawicieli. Podmioty te nie mają innej możliwości spełnienia kryterium posiadania organu konsultacyjno-doradczego, jak tylko poprzez radę nadzorczą lub komisję rewizyjną.

W pozostałych przypadkach, to Przedsiębiorstwo Społeczne decyduje, w jaki sposób organ konsultacyjno-doradczy zostanie wprowadzony do podmiotu. Może to być rozwiązane poprzez wprowadzenie nowego organu statutowego ujawnionego w KRS, modyfikację składu już istniejącego organu statutowego albo np. poprzez powołanie nowego organu, który nie będzie jednak organem statutowym podmiotu, a tym samym nie będzie ujawniony w KRS.

W skład organu konsultacyjno–doradczego mają co do zasady wchodzić wszystkie osoby zatrudnione w tym Przedsiębiorstwie Społecznym. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy podmiot zatrudnia ponad 10 pracowników. W takiej sytuacji organ konsultacyjno-doradczy może składać się z przedstawicieli pracowników – wymagane jest, aby były to co najmniej 3 osoby.

Kompetencje organu konsultacyjno–doradczego muszą obejmować co najmniej następujące zagadnienia:

- zapoznanie się nie rzadziej niż raz do roku z wynikami działalności i wyrażenie opinii w tym zakresie,
- opiniowanie regulaminu pracy i zasad organizacji pracy oraz proponowanych zmiany w tych dokumentach,
- opiniowanie planowanych działań Przedsiębiorstwa Społecznego, w szczególności podejmowanych na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.

W przypadku stowarzyszeń, roli organu konsultacyjno-doradczego nie może pełnić walne zgromadzenie członków stowarzyszenia. Jest to bowiem organ składający się z członków, a nie z pracowników podmiotu, a tym samym nie spełnia definicji z ustawy o ekonomii społecznej.

g) Ograniczenia w zakresie działań prowadzonych przez podmiot

Podstawa prawna: Art. 8 ust 1 ustawy	
Streszczenie kryterium:	W art. 8 ust 1 ustawy o ekonomii społecznej wskazano ograniczenia dotyczące, ogólnie ujmując, dysponowania majątkiem PS w określonych sytuacjach tj. przy udzielaniu pożyczek, przekazywaniu majątku, wykorzystywaniu majątku, oraz dokonywania zakupów towarów.
Sposób weryfikacji:	Na etapie przyznawania statusu przedsiębiorstwa społecznego weryfikacja następująca na podstawie oświadczenia złożonego i załączonego do wniosku o przyznanie statusu.

Analiza kryterium:

Zapisy ustawy mówią o tym, że Przedsiębiorstwo Społeczne nie może:

- a) udzielać pożyczek osobom prawnym z nim powiązanym oraz swoim członkom, członkom organów statutowych, pracownikom i osobom z ich otoczenia. Dotyczy to również zakazu zabezpieczania ich zobowiązań majątkiem Przedsiębiorstwa Społecznego;
- b) przekazywać na rzecz tych osób majątku na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, w szczególności jeśli odbywa się to nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
- c) wykorzystywać majątku na rzecz tych osób na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, chyba że wynika to z celu statutowego;

- d) dokonywać zakupów od tych osób na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

Przedsiębiorstwo społeczne może wprowadzić te zapisy do statutu lub innego równoważnego dokumentu (np. umowy spółki). Ważne jest, aby zapis zawarty w statucie lub innym równoważnym dokumencie był dokładnym odwzorowaniem zapisów art. 8 ust 1 ustawy o ekonomii społecznej. Przedsiębiorstwo Społeczne może modyfikować te zapisy wyłącznie w zakresie ich dostosowania do swojej sytuacji formalno-prawnej (np. fundacja może usunąć zapisy odnoszące się do członków organizacji, gdyż nie istnieje coś takiego jak członkostwo w fundacji). Równocześnie zalecane jest, aby w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych, Przedsiębiorstwa Społeczne przenosiły do swoich dokumentów (statutu lub umowy spółki) zapisy art. 8 ustawy w ich dokładnym brzmieniu (nawet jeśli jakiś aspekt nie będzie pasować do ich sytuacji).

W przypadku, jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne posiada status Organizacji Pożytku Publicznego i w związku z tym w jego statucie są już zawarte ograniczenia wynikające z art. 20 ust. 6 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, należy mieć na uwadze, że ograniczenia wynikające z art. 8 ustawy o ekonomii społecznej są bardziej restrykcyjne niż te wskazane w art. 20 ust 6 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Równocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, aby Przedsiębiorstwo Społeczne stosowało jeden zapis ograniczający wskazane obszary jego działalności, spełniający wymagania obu w/w ustawy.

h) Zasady przeznaczania zysku/nadwyżki bilansowej

Podstawa prawna: Art. 9 ust 1 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Zysk lub nadwyżka bilansowa, wypracowana przez Przedsiębiorstwo Społeczne nie może być przeznaczona do podziału pomiędzy członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby zatrudnione w tym podmiocie.
Sposób weryfikacji:	<p>Weryfikacja kryterium w oparciu o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • statut lub umowę równoważną, lub • uchwałę o przeznaczeniu zysku / nadwyżki bilansowej, lub • politykę rachunkowości obowiązującą w podmiocie. <p>Podstawowym sposobem weryfikacji kryterium jest sprawdzenie statutu lub umowy równoważnej. Możliwa jest też weryfikacja spełnienia kryterium w oparciu o zapis polityki rachunkowości lub uchwałę określającą zasady podziału zysku obowiązujące w Przedsiębiorstwie Społecznym. Jeśli któryś z tych dokumentów zawiera zapisy określające przeznaczenie zysku (nadwyżki bilansowej) i są one zgodne z zapisem ustawy, kryterium należy uznać za spełnione.</p> <p>Kryterium może zostać zweryfikowane również w oparciu o sprawdzenie, w jaki sposób podmiot faktycznie dokonuje przeznaczenia wypracowanego zysku. W tym celu konieczne jest sprawdzenie uchwały, która określała przeznaczenie zysku za ostatni zamknięty rok rozliczeniowy, w którym podmiot osiągnął zysk/nadwyżkę bilansową. Jeśli uchwała ta jest zgodna z wymogiem określonym ustawą, kryterium należy uznać za spełnione.</p>

Analiza kryterium:

Kryterium dotyczy zysku lub nadwyżki bilansowej wypracowanej przez Przedsiębiorstwo Społeczne w ramach działalności wymienionej w art. 3 ust 1 ustawy (czyli działalności gospodarczej lub odpłatnej). Zysk (lub nadwyżka bilansowa w przypadku spółdzielni) nie może być przeznaczona do podziału pomiędzy członków organizacji, udziałowców, akcjonariuszy i osoby zatrudnione. Kryterium to jest w praktyce realizacją idei podmiotu non-profit. Zysk wypracowany przez podmiot może być przeznaczony np. na: realizację celów statutowych, pokrycie strat w lat ubiegłych, reintegrację społeczną i zawodową pracowników, dalszy rozwój Przedsiębiorstwa Społecznego lub na tworzenie kapitału podmiotu. Należy jednakże zwrócić uwagę, że art. 172 ustawy – Prawo spółdzielcze wyłącza stosowanie przepisów dotyczących nadwyżki bilansowej w odniesieniu do spółdzielni produkcji rolnej, ponieważ wynagrodzenie w takiej spółdzielni jest kształtowane jako udział w dochodzie podzielonym stosownie do wkładu pracy. Z tego wynika, że do rolniczych spółdzielni produkcyjnych przepisy dotyczące podziału nadwyżki bilansowej nie mają zastosowania.

4. Dodatkowe obowiązki Przedsiębiorstwa Społecznego

a) Obowiązek informowania osób zatrudnianych o możliwości utraty prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego

Podstawa prawna: Art. 5 ust 4 ustawy	
Streszczenie kryterium:	Jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne chce zatrudnić pracowników uprawnionych do otrzymywania specjalnego zasiłku opiekuńczego, o którym mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, musi ich poinformować o skutkach podjęcia zatrudnienia w zakresie prawa do tego zasiłku.
Sposób weryfikacji:	Na podstawie oświadczenia PES.

Analiza kryterium:

Specjalny zasiłek opiekuńczy to świadczenie pieniężne, które przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny oraz osobom które zmuszone były do rezygnacji z pracy lub nie podejmują pracy ze względu na konieczność sprawowania stałej opieki nad osobą o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o innym stopniu niepełnosprawności, ale wymagającym opieki ze strony innej osoby. Ponieważ zasiłek ten przysługuje między innymi osobom nie pracującym oraz jest obwarowany kryterium dochodowym, podjęcie pracy w Przedsiębiorstwie Społecznym może (choć nie musi) spowodować utratę tego zasiłku. W związku z tym, Przedsiębiorstwo Społeczne powinno poinformować taką osobę o skutkach podjęcia zatrudnienia.

Obowiązek określony w art. 5 ust. 4 ustawy o ekonomii społecznej dotyczy wyłącznie tych osób, które poinformowały Przedsiębiorstwo Społeczne o prawie do otrzymania specjalnego zasiłku opiekuńczego. Oprócz tego Przedsiębiorstwo Społeczne nie jest podmiotem uprawnionym do weryfikacji, czy zatrudnienie konkretnej osoby spowoduje faktycznie utratę prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego. W związku z tym nie musi rozstrzygać, czy osoba zatrudniana faktycznie straci

ten zasiłek po podjęciu zatrudnienia. Do spełnienia kryterium wystarczające jest poinformowanie, że podjęcie pracy może spowodować utratę prawa do zasiłku opiekuńczego.

Poinformowanie pracownika może przyjąć dowolną formę: pisma, informacji przesłanej drogą elektroniczną, informacji w umowie czy warunkach zatrudnienia, podpisanego oświadczenia lub każdej innej formy zapewniającej skuteczne poinformowanie osoby zatrudnianej.

b) Wymóg tworzenia indywidualnych planów reintegracji dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Podstawa prawna: Art. 6 ustawy	
Streszczenie kryterium:	W przypadku, jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne otrzyma wsparcie na zatrudnienie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym ze środków Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) lub w ramach programów realizowanych przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej, jest zobowiązane do opracowania i realizacji indywidualnych planów reintegracji dla każdej z osób objętych wsparciem.
Sposób weryfikacji:	<p>Kryterium nie podlega również weryfikacji na etapie ubiegania się przez PES o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego.</p> <p>Na etapie kontroli Przedsiębiorstwa Społecznego kryterium może być zweryfikowane poprzez sprawdzenie zapisów indywidualnych planów reintegracji w odniesieniu do wszystkich lub wybranych losowo pracowników Przedsiębiorstwa Społecznego, dla których takie plany powinny być utworzone. Przy weryfikacji tego kryterium należy pamiętać, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w przypadku pracowników, którzy od niedawna są zatrudnieni w Przedsiębiorstwie Społecznym, indywidualny plan reintegracji może być dopiero tworzony; • ustawa określa minimalny zakres merytoryczny indywidualnego planu reintegracji, ale nie określa jego wzoru, co oznacza, że Przedsiębiorstwo Społeczne ma pełną dowolność w zakresie formy tego dokumentu; • <u>indywidualne plany reintegracji mogą zawierać informacje i dane wrażliwe, co oznacza, że ich treść powinna być szczególnie chroniona przed dostępem osób nieupoważnionych.</u>

Analiza kryterium:

Kryterium nie ma zastosowania, jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne nie otrzymało dotychczas wsparcia ze środków Funduszu Pracy, PFRON oraz w ramach ośrodka wsparcia ekonomii społecznej na utworzenie lub utrzymanie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Kryterium nie podlega również weryfikacji na etapie ubiegania się przez podmiot ekonomii społecznej o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego. Wynika to z zapisu art. 12 ust 3 ustawy o ekonomii społecznej – do wniosku o uzyskanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego nie załącza się dokumentów potwierdzających spełnienie kryterium określonego w art. 6 ustawy (nie jest on wymieniony w treści art. 12 ust 3 ustawy). Oznacza to, że kryterium nie jest weryfikowane na

etapie nadawania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego, a jedynie na etapie kontroli już istniejącego Przedsiębiorstwa Społecznego. Rozwiązanie to jest spowodowane specyfiką indywidualnego planu reintegracji. Dokument ten może być przygotowany i wdrożony dopiero po zatrudnieniu osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym w Przedsiębiorstwie Społecznym i przy jej udziale. Dodatkowo jego przygotowanie i realizacja wymagają czasu.

Art. 6 ust 3 ustawy mówi, że indywidualny plan reintegracji musi zawierać w szczególności informacje o:

- sytuacji społecznej i zawodowej pracownika,
- planowanych działaniach z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej,
- zakładanych efektach tych działań i sposobie ich oceny.

Indywidualny plan reintegracji musi być przygotowany na okres nie krótszy niż czas, w jakim osoba ta będzie objęta wsparciem ze środków Funduszu Pracy, PFRON lub ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Indywidualnego planu reintegracji nie sporządza się w sytuacji, gdy osoba zagrożona wykluczeniem społecznym realizuje w zakładzie aktywności zawodowej indywidualny program rehabilitacji zawodowej i społecznej.

5. Procedura nadawania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego

Procedura nadawania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego została opisana w art. 12 ustawy o ekonomii społecznej. Status Przedsiębiorstwa Społecznego nadawany jest w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez wojewodę, właściwego ze względu na siedzibę podmiotu ubiegającego się o ten status.

Art. 12 ust 2 ustawy określa, co zawiera wniosek o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego. Są to: nazwa, forma prawna podmiotu, adres siedziby i miejsce wykonywanej działalności, numery NIP i REGON, numer KRS lub numer z innej ewidencji, określenie celu działalności podmiotu (reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub/i realizacja usług społecznych) oraz planowany przedmiot dominującej działalności.

Odnośnie procedowania wniosku oraz formy w jakiej ma być złożony zastosowanie mają przepisy kodeksu postępowania administracyjnego.

Dodatkowo, także art. 12 ust. 3 ustawy o ekonomii społecznej wskazuje, że do wniosku należy załączyć dokumenty potwierdzające spełnienie przez wnioskodawcę kryteriów, jakie musi spełnić Przedsiębiorstwo Społeczne. Zapis ustawy mówi, że do wniosku należy załączyć w szczególności: statut, umowę spółki lub inny dokument o podobnym charakterze, oraz odpowiednie uchwały lub sprawozdania.

W przypadku, jeśli wniosek o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego składany jest przez spółdzielnię socjalną, nie ma ona obowiązku składania załączników potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1, art. 5 oraz art. 7–9 ustawy o ekonomii społecznej. Jednoznacznie wskazuje na to zapis art. 12 ust. 4 ustawy o ekonomii społecznej.

Ponieważ ustawa nie zakłada zamkniętego katalogu dokumentów, jakie obligatoryjnie należy załączyć do wniosku o nadanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego, wykaz załączonych dokumentów może być w każdym przypadku inny. Pracownik Urzędu Wojewódzkiego

odpowiedzialny za weryfikację wniosku powinien w oparciu o przedstawione dokumenty oraz wyjaśnienia zawarte w niniejszym poradniku zweryfikować, czy podmiot spełnia wszystkie kryteria. Jeśli weryfikacja przebiegnie pozytywnie, podmiot składający wniosek powinien otrzymać status Przedsiębiorstwa Społecznego w drodze decyzji administracyjnej. Jeśli jednak przedstawione dokumenty są niewystarczające, zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego organ wezwie wnioskującego do uzupełnienia dokumentów we wskazanym w wezwaniu terminie.

W przypadku, jeśli po weryfikacji wniosku wojewoda stwierdza, że podmiot nie spełnia przesłanek pozwalających na nadanie mu statusu Przedsiębiorstwa Społecznego, wydaje decyzję odmowną. Od decyzji tej przysługuje odwołanie, wnoszone do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego za pośrednictwem wojewody.

6. Obowiązki sprawozdawcze spoczywające na Przedsiębiorstwach Społecznych.

Podmiot, który uzyska status Przedsiębiorstwa Społecznego przyjmuje na siebie kilka obowiązków. Najważniejszym z nich jest konieczność corocznego złożenia sprawozdania. Sprawozdanie takie przygotowuje się i składa wojewodzie właściwemu ze względu na siedzibę Przedsiębiorstwa Społecznego. Wymóg ten wynika z art. 10 ustawy o ekonomii społecznej. Sprawozdanie składa się w terminie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Składane jest ono w formie elektronicznej, wzór sprawozdania oraz szczegółowe zasady jego sporządzania są określone w rozporządzeniu ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego.

Sprawozdanie Przedsiębiorstwa Społecznego zawierać będzie:

- informacje dotyczące podmiotu – nazwa i forma prawna, adres siedziby, dane kontaktowe, NIP, REGON i KRS lub numer z innego rejestru, w którym podmiot jest zarejestrowany,
- szczegółowe informacje o podjętych działaniach dotyczących reintegracji zawodowej i społecznej osób zatrudnionych w Przedsiębiorstwie Społecznym, wraz opisem efektów tych działań,
- informację odnośnie struktury zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Społecznym, w szczególności w zakresie spełnienia kryterium zatrudnienia minimum 30% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (o ile kryterium to ma zastosowanie),
- informację o korzystaniu z instrumentów wsparcia, przewidzianych w art. 21, 22 i od 24 do 26 ustawy.

Sprawozdanie, o którym mowa w art. 10 ustawy jest całkowicie nowym obowiązkiem sprawozdawczym, niezależnym od innych obowiązków, którym podlegają PS. Sprawozdanie po złożeniu do wojewody podlega weryfikacji pod względem poprawności i kompletności informacji w nim zawartych. Przedsiębiorstwo Społeczne składa pierwsze sprawozdanie za rok kalendarzowy, w którym uzyskało ten status. Kolejne sprawozdania składane są w terminie do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Ostatnie sprawozdanie składane jest za rok, w którym podmiot utracił status Przedsiębiorstwa Społecznego.

Zgodnie z art. 14 ustawy, w przypadku niezłożenia sprawozdania z działalności Przedsiębiorstwa Społecznego w terminie określonym w ustawie, wojewoda wzywa podmiot do złożenia sprawozdania w terminie nie krótszym niż 14 dni od daty otrzymania tego wezwania. Jeśli

Przedsiębiorstwo Społeczne nie zastosuje się do tego wezwania i nie złoży sprawozdania ze swojej działalności w wyznaczonym terminie, może utracić status Przedsiębiorstwa Społecznego na podstawie art. 17 pkt 1 ustawy. Utrata statusu Przedsiębiorstwa Społecznego wymaga wydania decyzji administracyjnej. W przypadku utraty statusu Przedsiębiorstwa Społecznego, podmiot może ponownie uzyskać ten status nie wcześniej niż po upływie roku (nie dotyczy to sytuacji, w której utrata statusu nastąpiła z przyczyn, o których mowa w art. 17 pkt 2-4 ustawy).

Niezależnie od sprawozdań rocznych, składanych w trybie opisanym powyżej, Przedsiębiorstwo Społeczne ma obowiązek zgłoszenia wojewodzie zmian powodujących naruszenie kryteriów, jakie Przedsiębiorstwo Społeczne powinno spełniać. Wymóg ten został opisany w art. 13 ustawy. Wymóg zgłoszenia dotyczy wyłącznie zmian, które skutkują niespełnieniem kryteriów określonych w ustawie. Zgłaszając taką sytuację, Przedsiębiorstwo Społeczne powinno wskazać przyczyny naruszenia kryteriów opisanych w ustawie. Po otrzymaniu tej informacji, wojewoda wzywa Przedsiębiorstwo Społeczne do wprowadzenia działań naprawczych. Termin na poprawę sytuacji ustawa określa jako nie krótszy niż 14 dni. Równocześnie nie określa maksymalnego terminu co oznacza, że wyjaśnienia złożone przez Przedsiębiorstwo Społeczne powinny być brane po uwagę przy wyznaczeniu terminu na skorygowanie nieprawidłowości.

Wojewoda odpowiedzialny jest nie tylko za przyznawanie statusu Przedsiębiorstwa Społecznego. Wojewoda sprawuje też nadzór nad spełnianiem przez podmiot kryteriów Przedsiębiorstwa Społecznego i może zarządzić kontrolę w tym zakresie. Zasady kontroli ze strony wojewody zostały opisane z art. 16 ustawy.

7. Korzyści z posiadania statusu Przedsiębiorstwa Społecznego.

Podmioty, które uzyskają status Przedsiębiorstwa Społecznego, będą mogły korzystać z następujących mechanizmów wsparcia:

a) Dofinansowanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe od wynagrodzeń pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym

Dofinansowanie składek w odniesieniu do pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym, zatrudnionych w Przedsiębiorstwie Społecznym zostało opisane w art. 21 ustawy o ekonomii społecznej. Dofinansowanie obejmuje składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe naliczane od wynagrodzenia pracownika oraz koszty pracodawcy przeznaczone na finansowanie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe. Dofinansowanie to jest wypłacane ze środków Funduszu Pracy oraz środków europejskich i przysługuje w pełnej wysokości opłaconych składek przez 24 miesiące od dnia zatrudnienia pracownika, a następnie w wysokości 50% opłaconych składek przez kolejnych 12 miesięcy. Dofinansowanie to realizowane jest w formie refundacji opłaconych składek albo wypłacane jako zaliczka kwartalna. Dofinansowanie to wypłacane jest na wniosek Przedsiębiorstwa Społecznego i na podstawie umowy zawartej ze starostą, właściwym dla siedziby Przedsiębiorstwa Społecznego. Wzór wniosku o dofinansowanie składek zostanie określony w rozporządzeniu ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego.

b) Dofinansowanie na utworzenie stanowiska pracy oraz finansowanie kosztów wynagrodzenia

Ten mechanizm wsparcia został wskazany w art. 22 ustawy, natomiast jego zasady opisane są w odrębnych przepisach. Przedsiębiorstwo może otrzymać dofinansowanie w formie jednorazowych środków na utworzenie stanowiska pracy oraz środki na finansowanie kosztów wynagrodzeń, wypłacane ze środków Funduszu Pracy, PFRON oraz środków europejskich.

W przypadku dofinansowania pochodzącego ze środków Funduszu Pracy, może być ono wypłacane w związku z zatrudnieniem osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy. Wysokość tego wsparcia wynosi nie więcej niż 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia (dofinansowanie do utworzenia miejsca pracy) oraz dofinansowanie do wynagrodzeń w wysokości nie wyższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia, wypłacanego przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

W przypadku dofinansowania ze środków PFRON, przysługuje ono w związku z utworzeniem miejsca pracy dla osoby z niepełnosprawnością. Przyznawane jest w wysokości od 6-krotności do 15-krotności przeciętnego wynagrodzenia (dofinansowanie na utworzenie stanowiska pracy) oraz dofinansowanie do wynagrodzeń w wysokości nie wyższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia, wypłacanego przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

W przypadku dofinansowania pochodzącego z innych źródeł, w szczególności z budżetu Unii Europejskiej, warunki wsparcia będą określone na poziomie programów, w ramach których środki te będą przyznawane.

c) Dofinansowanie do oprocentowania kredytów

Mechanizm wsparcia został opisany w art. 24 ustawy. Przedsiębiorstwo Społeczne może otrzymać dofinansowanie do oprocentowania kredytów bankowych i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Jest to wsparcie wynikające z art. 32 ust 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dofinansowane może być do 50% oprocentowania zaciągniętego kredytu, pod warunkiem, że kredyt ten jest wykorzystany na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami.

d) Zwrot kosztów poniesionych na dodatkowe koszty Przedsiębiorstwa Społecznego związane z zatrudnieniem osób z niepełnosprawnością

Mechanizm wsparcia został opisany w art. 24 ustawy. Przedsiębiorstwo Społeczne może otrzymać zwrot poniesionych kosztów transportowych, administracyjnych oraz budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu. Jest to wsparcie wynikające z art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zwrot dotyczy wyłącznie dodatkowych kosztów pracodawcy wynikających z zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami i przysługuje wyłącznie tym Przedsiębiorstwom Społecznym, które zatrudniają co najmniej 50% osób z niepełnosprawnościami.

e) Obniżenie wpłat na PFRON dla podmiotów kupujących produkty lub usługi od Przedsiębiorstw Społecznych

Mechanizm wsparcia został opisany w art. 25 ustawy. Nie jest to forma wsparcia, z której bezpośrednią korzyść odnosi Przedsiębiorstwo Społeczne (chyba że korzysta z tego mechanizmu jak

inni przedsiębiorcy). Poprzez swoją konstrukcję ten mechanizm wsparcia może jednak stanowić zachętę dla podmiotów publicznych i prywatnych do kupowania produktów i usług od niektórych Przedsiębiorstw Społecznych.

Zgodnie z art. 25 ustawy, podmiot (zarówno publiczny, jak i prywatny), który dokonuje zakupu produktu wytworzonego przez Przedsiębiorstwo Społeczne lub usługi, świadczonych przez Przedsiębiorstwo Społeczne, może skorzystać z obniżenia wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na warunkach określonych w art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W tym miejscu należy jednak zwrócić uwagę na ważne ograniczenia, które wprowadza art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zwolnienie z wpłat na PFRON dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy Przedsiębiorstwo Społeczne zatrudnia co najmniej 10 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i równocześnie co najmniej 30% pracowników stanowią osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wynikającym z choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, całościowego zaburzenia rozwojowego, epilepsji lub jeśli są to osoby niewidome.

W przypadku, jeśli Przedsiębiorstwo Społeczne spełnia powyższe kryteria, to wraz z fakturą za produkt lub usługę powinno przekazać nabywcy informację zawierającą dane zawarte w art. 22 ust 1a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Informację taką należy przedstawić jeden raz w każdym roku kalendarzowym w odniesieniu do danego nabywcy. Na tej podstawie nabywca, jeśli opłaci fakturę terminowo, może skorzystać z częściowego z obniżenia wpłaty na PFRON. Dokładne zasady naliczenia kwoty przysługującej ulgi są opisane w art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

f) Możliwość ograniczenia zamówienia publicznego wyłącznie do Przedsiębiorstw Społecznych

Mechanizm ten został wskazany w art. 26 ustawy. Jednostka sektora finansów publicznych, jeśli dokonuje zamówienia, które ze względu na swoją wartość nie wymaga stosowania przepisów ustawy Prawo Zamówień Publicznych może zastrzec, że o zamówienie to mogą ubiegać się wyłącznie Przedsiębiorstwa Społeczne, które uzyskały ten status na podstawie ustawy. Równocześnie nadal ma tutaj zastosowanie art. 44 ust 3 ustawy o finansach publicznych, który nakłada obowiązek ponoszenia wydatków w sposób celowy, oszczędny i terminowy. Zastrzeżenie zamówienia wyłącznie dla Przedsiębiorstw Społecznych nie wymaga spełnienia żadnych dodatkowych warunków (poza wartością zamówienia).

g) Zwolnienie podatkowe dochodów przeznaczonych na cele związane z reintegracją społeczną i zawodową pracowników

Zwolnienie podatkowe zostało opisane w art. 67 ustawy i wynika ze zmiany art. 17 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Zgodnie z wprowadzonym przepisem, zwolnione z podatku są dochody Przedsiębiorstw Społecznych działających w celu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Warunkiem jest, że dochody te muszą być

wydatkowane w roku podatkowym na cele związane z reintegracją społeczną i zawodową swoich pracowników.

Załącznik:

Lista sprawdzająca status przedsiębiorstwa społecznego.